

جزء: ۶

۱ شباط ۱۳۲۶

تاریخ عثمانی انجمنی

مجموعہ سی

ایک آیدہ برنسر اولنور

مندرجات

طوبقو سرای مایونی عبدالرحمن
پیلوغرافیا (آمیدا) خلیل ادھم
وفیات (مرحوم شکری بک) صفوت
روم سلجوق دولتک انقراضیلہ تشکل ایدن طوائف ملوک (مابعد) . احمد توحید
تفرقہ : تاریخ سلطان عثمانی . مؤلفی قریشو وولوس . مترجمی قارولیدی .

فیثانی و غروش

استانبول

مکتبہ عثمانیہ

طبع و نشر

۱۳۲۹

طوپقپو سراي هاپوني

ايكنجي مقاله

دائرة حريمي بيانده در

سراي جديد عامرەنك «دائرة حريمي» تعبير ايتديكمز قسي
سراي ايچنك تپه جهتده جوانب اربەسي آروجه برسور ايله محاط
و حرم هاپوني وامانات متبركەنك محفوظ اولديني بقمەني وانلرك خدمته
مأمور اولان اندرون اوجاقلريني وقبه التي دنيلان ديوان يرني وآني -
التعريف برقاج كوشكي وسائرەني حاويدر . دائرة حريمي احاطه ايدن
سور داخلينك بكن مقاله مزده تعريف اولتان سور خارجي ايله مناسبت
ومشابهتي يوقدر واستحكام نقطة نظرندن اهميتي درجه ثانيه وبلكه
ثالثه ده در .

اشبو سور داخلينك بري باب هاپونه وديكري آيوس سيشون
ستونه ناظر ايكي قبوسي اليوم زواره آچيقدر برندن كيپرلرە
بعد الزياره ديكرندن چيقيله ييلور . اولكينه «اورته قپو» وايكنجيە
«اوچنجي قپو» اطلاق اولتور . «ايكنجي قپو» كتخدالق
دائرةنك يانندن نردبان ايله اوچنجي يره اينيلان قپو اولق لازمكليوركه
بوكون اوقپو موجود دكلدر . «باب السعاده» سالف الذكر قبولرك
آر سنده برايچ قپوسيدر .

دائرة حريمي تشكيل ايدن بنا وباغچه وميدانلرك عرصەسي برخيلي
وسعتي حائر اولوب ارتقا علري اعتباريله اندرونليرجه اوچ طبقه تفریق

ایدملکده در . بوطبقه لر برنجی بر ، ایکنجی بر ، اوچنجی بر ناملریله
زبازد اوله رق بری برندن آلق اولمسه آره لری سد ویا دیوار ایله
آرلمشدر .

اورته قیوایله باب الساعده آره سی . — اورته قیو تعیر قدیم ایله
باب السلام . باب هایون قدر مرتفع دکلده یت مکفدر واوزری باب
هایون کبی کوشک انشانه مساعد اولمیوب فقط طرفیتده ایکی قله میندر.
قله لرك التده کی ساحده یعنی قیونك ایکی جانبده قیوجیلره مخصوص
متعدد اوطلر بولمقده در . وزرا وسائر کبرانك لدی الایجاب حبس
وتوقیف اولندینی « قیو آره سی » اشته بو اوطلر میانده در . واقعا
قله لرك قاعده منه تصادف ایدن پنجره منز وایزه و قراکلی برلر محبس
اولمقه شایاندر . قیوچی باشیلر اورته قیوده او طورر ایدی .

وکالت مطلقه بی حائز اولمق حیثیتله بیرونده اقتدار و مآذونیتلرینه
حدو یایان اولمیان صدراعظم لر اورته قیوده حیواندن اینرلر و قیودن دائره
حریمه کیرنجبه استعمال قیود و قدرت ایده منزلر ایدی . عصر سلیم خان
ثالثده صدر اعظم قوجه یوسف پاشا قرنادن شمس الدین بکک نوهوسلک
ساقه سیله ذات شاهانه یه مائل خارجه دولت حقده بعض معروضات
وتلقیناتده بولندیغنه حضور هایونده مطلع اولوب حضوردن چیقده
شمس الدین بکی جعلی التفاتلرله اورته قیو خارجه قدر کوتورمش وینک
طاشنده « شمس الدین بک ! شمس الدین بک ! هر ایشیدیلان سوز
پادشاهلره سولیمیز ! بن آدمک شوراجقده کله سی اوچور یوریرم »
دییه لرك حیوانه ینوب سلام بیله ویرمکسزین باب عالی یه طوغری یوروش .
اوراده حاضر بولان طیار اقدی (مورخ عطا بکک پدری) شمس الدین
بکک قورقودن « دوداغی چاتلا یوب » قان داملا دینتی کوردیکنی نقل
ایدر ایمش .

باب هایون و باب السلام و باب السعاده ایجلی طیشلی اولق اوزره ایکیشر
 قبودر . اورته قبودن کیرر ایکن صول قناده تیمور پرواز اوزرنده
 قاقه اوله رق و عمل غین محمد سنه ۹۳۱ ، کتابه سی کوریلپور . غین
 کله سنه بر معنی ویرمه دک . عجبا برلقیمی ؟ سرای قبولرینک آغیر و متین
 اولدیغی مستقی قید و تذکاردر .

قپونک بالای طاقنده خط جلی ایله کله توحید و کله توحیدک آلتنده
 سلطان محمود خان ثانی طغراسی و قپونک ایکی طرفنده آتیده کی قصیده
 کورلمکده در .

صاغ طرفنده . طغرا (سلطان مصطفی نک)

(حافظ عدل شریعت حضرت ظل خدا)

مطلع خورشید شوکت شریار معدت
 بانی بنیان دولت خادم بیت الحرام
 وارث ملک ملل سر تاج شاهان دول
 ظل یزدان ازل دادار اسکندر غلام
 داور دوران سلطان مصطفی خانکم انک
 تاجداران سلفده کورمدی مثلن انام
 ایلپوب صرف نقود همت شاهنشهی
 ایتمده عمران دهری مردم اقصای مرام
 اشته از جمله بودیوان هایون موقعن
 سیر ایدنجه سقف ایوانک او ججاء بنام
 ایتمش اکه سلاطین سلف عطف نکاه
 محو اولوب آثار رسم نقش زر کاری تمام
 قبله شاهان عالم نظره کاه خلق ایکن
 اکه شایان و سزادر کم اوله پر احتشام
 امر ایدوب هدمن بنای کهنه طرح سقفنک
 طرز اسلوب قدیم ایلدی تجدید تام

صول طرفہ . طغرا (سلطان مصطفیٰ نك)
(مصطفیٰ خان ابن احمد المظفر دائماً)

مقتضای ہمت طبع بلندیلہ یابوب
قبلدی نو ایجاد بویلہ رسم پاکیزہ نظام
کم اگر کورسیدی مانی نقش زرین کارنی
رشک ایلہ دمبستہ حیرت اولوردی صبح وشام
مصرعینک شمسہ کلیخنہ ماء منبر
داغداریدرکہ روین قاپلامش رشک ظلام
فرقت نقشبنہ نسبت چرخ اطلسی نقوش
سقفہ طاق فلک اولاز یانندہ کہنہ بام
وادی وصفندہ رفتار سمند خامہ بی
ضبط ایدوب ہمت دعاہ ایدہ لم عطف زمام
حضرت حی نقار نظام کائنات
شوکت واجلالی ایدہ جہانندہ بردوام
تخت عالیبت دولتندہ ابد اولوب مقیم
نیجہ آثارہ موفق ایدہ خلاق امام
ذہنیا [۱] الہام ایلہ تاریخین انشا ایلدم
اولہ امن وامن ایلہ اورتہ قیو باب اللام

۱۱۷۲

اشبو قصیدہ قیونک ایچ یوزندہ یعنی آلائی میداننہ ناظر جہتندہ
دخی عینیلہ حک اولمشدر انجیق ایچ طرفک بالائی طاقدہ ینہ خط جلی
ایلہ « جنات عدن مفتحة لهم الابواب » کتابہ سی منقوشدر .
اورتہ قیونک آراستہ واقع قہدہ وقبولرک ایچ طرفلری اوزرندہ
« ان الله وملكته يصلون على النبي يا ايها الذين امنوا صلوا عليه وسلموا
تسلما » و « يا ايها الذين آمنوا اطيعوا الله واطيعوا الرسول واولى الامر منكم »
آیات جلیلہ سی تحریر ایدمشدر .

[۱] ذہنیا لفظنک زیرندہ آیروجہ ۱۲۷۳ تاریخی کوریلپورکہ بوتاریخندہ
کتابہ لری یکیدن تلوس و تہذیب اولندیغنی ایما ایلر .

قبو آره سنده وافغ چشمه نك اوستنده آتیده محرر کتابه کوریلپور:

منبع جوی هم شاهنشاه دارا ختم
شاه محمود الشیم فرمانده ملک جهان
یعنی سلطان مصطفی خان ابن احمد خانکم
کورمدی مثل وشیین دیده دور زمان
روح اجداد عظامن شاد ایدوب بوباده
اولدی سراب زلال همتی دلتشنگان
بدأ بسم الله ایلله ذهنی دیدم تاریخی
قیلیدی سلطان مصطفی بوجشیه جودی روان

۱۱۷۲

اورته قبودن کیریلنجه تاریخ عطانك اسکی دیوان یری تسیمه
ایلدیکی مرمر ستونلی و سقفی مذهب و مصنع و دیوارلری اتانبول
وساثره میره لرینك مناظريله نقش و مزین ، طرز معماریسی کوزل
و محتمم بر محل مفرح شایان تماشا در .

اورته قبو ایلله باب السعاده اره سی یوز اوتوز مترو عرضنده و یوز
الشمس مترو طولنده تقریباً بکرمی ایکی دونمك دوز بر میدان اولوب
معایده و علوفه الایلری بومیدانده اجرا اولندیغی جهتله بعضاً الای میدان
دیو یاد اولنور . اندرونلیرجه برنجی یر تسیمه اولنان بوراسیدر .
میدانك جهات اربعه سی (دیوان یرندن ماعدا) مرمر ستونلر اوزرنده
سقفلی برکرتی حالنده در . اورته قپونك ایچ یوزی ایلله باب السعاده نك
مدخلنده بولنان رواقلردن ماعدا بوسقفلی کزتی محلك الا آن قائم
ستونلری طقسان برعددر . اورته قبودن کیرلکده صاغه تصادف
ایدن ستونلرک اوچنچینك اوزرنده : دپوندن اقدم چیقاریلوب جبخانه یه
نقل اولنان صما کی صندوقه لردن ایکی عددینك قباقرلی اشبو دیره لك
اون ذراع مقداری حذا سنده بولنان چار اغاچك تحته اولدیقدن
اخراج اولنماش اولدینی غره ب ۱۲۶۳ ، عباره سی محکوکدر . صما کی
صندوقه لر الیوم عسکری موزه نك یاننده طور یور .

میدانده غیر منتظم صورتده اغاجار بویومشدر. اورته سندن باب السعاده یه
طوغری کیدن یولک ایکی کنارنده بیوک سرویلر دیزلشدر. بو میدانده
اورته قبیوه قریب برقوری چشمه بقیه سیله باب السعاده نك صول طرفنده
روسیه محاربه اخیره سنده صخوم قلعه سندن کتیریلان کتابة دن بشقه برشی
یوقدر. چشمه نك اوزرنده کتابة سی باقی اولمفله بروجه آتی نقل اولتدی :

جناب حضرت سلطان احمد خان غازی کیم
هرایشده رأی پاکی جانب حق دن مؤیددر
زمان دولتنده هب اولوب نقصانلر تکمیل
بمحمد الله نظام مملکت جمله مؤکددر
بوزیا چشمه بی سقف اولمفله هرکورن دیردی
بوده محتاج محض لطف شاهنشاه ارشددر
پس اول سلطان ذیشان الیوب فرمان بنا اولدی
بو عالی سقف کیم دامانی اوج چرخه محمتدر
خدا همواره مسعود ایلسون بخت همایونی
دغای دولتن اوراد ایدر عالمده یحیددر
نوله آب حیات اوله بوتاربخه سراقکنده
بو چشمه سقفی بنیاد نو سلطان احمددر

صخومدن کتیریلان کتابة سنکی وضع ایتمک ایچون مرمردن برقاعده
اوزرینه یته مرمردن برچارچوه اعمال ایدلشدر. کتابة بودر :

شینشاه جهان شوکتلو سلطان احمد غازی
که باب دولتی اسکندر و دارایه مأوادر
اوخاقان بلند اقبال کیم ذات همایونی
کمال عن وجاه معدنله عالم آرادر
اوخاقان کرینک صبر خاصی صدر عالیسی
وزیر پرهم داماد ابراهیم پاشادر
جهانک الیوب هرکوشه سس تأمین اعدادن
سمنک داغی اولدی چونکه امری حفظنه صادر
یاپیلدی همیتله بو معظم قلعه محکم
که هیبتله سانور سینکم سرقاف اوزره عتقادر

قیله حق شهریار عالمك اقبالنی افزون
 كه ذات اقدسې سرمایۀ آرام دنیادر
 وزیر اعظمی داخی قیله دائم [۱]
 كه باعث بویه امن وراحتۀ اول صدر دانادر

آلای میدانك صاغ طرفنی كاملاً مطبخ عامره قابلامشدر مطبخك
 میدانه اوج قپوسی واردر قبولردن دخول اولندقدۀ صیوۀ ایله ایکیشر
 ایکیشر یکرمی باجالی وهر باجه بیوك اوجاقلرك دوماتی چكر جیم مطبخلر
 مشاهدۀ اولنور مطبخلرك پیشگاهندۀ دخی مطبخ عامره مأمورلرینك
 دائرۀ لریله آشجیلر وطلبه کارلر قفوشلری واردر مفتهاستندۀ مجد
 مخصوصلری حالا طور وپور . بوندن ماعدا مطبخ عامره دائرۀ سنده
 ربیسی مشرف خراب و دیگرى معمور اولق اوزره ایکی عدد مسجد
 دها واردر .

مطبخ عامره اسکی زمانلرده کل یوم قادین ارکك درت بش بیک
 کشیی طوبوره جق اطعمه احضار ایله یکی کبی اعیاد مخصوصه مثلاً
 علوفه توزییی کونلری اون بیک ایله اون بش بیک اراستندۀ اولان افراد
 صنوف عسکریه به جوربا وپلاو زرده ورمضاك اون بشنجی کیجه لری
 اون بیک قدر یکچیری به بقلوا طبخ ایدر ایدی . تاریخ عطاده بونلرك
 تفصیلاتی کوریلور مطبخك دائرۀ وقفوشلرینك بوگونکی حالی خرابه
 یوز طومشدر . قلابخانه آبرو براوجا قدر . مطبخك « حلواخانه » قسی
 نمك ممجون ورجل وشروب مثللو طاتلو اعمالنه مخصوص ایدی حتی
 فوقولی صابونلر دخی بوراده یاپیلور . رچل خانه قپوسنك اوزرندۀ
 « تعمیر حاجی محمد اغانه ۱۱۱۱ » دیه یازلشدر . بوراده کی مرمر کوبك
 قاضانی اوزرندۀ سلطان احمدخان اول طغراسی و ۱۰۲۶ سنه سی محکوکدر .
 مطبخ دائرۀ سۀ کیریلان قبولردن ایکنجینك ایچ یوزی اوستندۀ
 [۱] بوراده یازو دوکولشدر « ساداتمند » کی برلفت اولق کرکدر .

بر دمیر مقفر ایله ایچہ بر اوزون زنجیر تعلیق اولمشدر . بونلرک
اوزری دیوارک حین تلوتندہ سازی یادانہ ایله اورتلشدر . بونلر برنمچہ
جنرالک باشلی اولوب سفردہ اشجیلردن بری طرفدن قطع سریلہ اغتام
ایدیلہرک نشانہ اولق اوزرہ اورایہ آصلدیفنک قدیمدن بری مروی اولدیفنی
آشجیلر روایت ایدیورلر بلکہدہ اکری وقعہ مشہورہ سندہ آشجیلرک
ایتدکلری حسن خدمتہ نشانہ اولہرق اورایہ آصلمشدر .
مفتادہ کی مسجدک قبوسی اوستدہ کی کتابہ بروجہ آتیدر [۱] :

لا اله الا الله محمد رسول الله
ابو بکر عمر عثمان علی
خلواجی می بن عبد الله

محمد رسول
الله

محمد الشمس شوقی کلا طلعتالی
فی سبک یاشمی ویا بصری لکل یوم

سنہ ۱۰۲۲

بو قونک موضوع اولدیفنی دیوارک صول طرفدہ کی کتابہ لر :

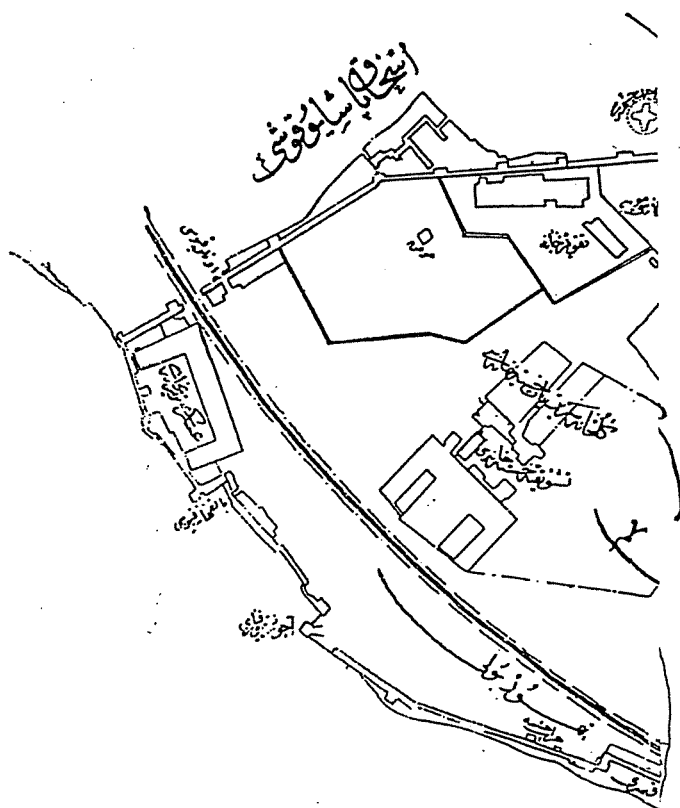
حالا شوکتلو افندہرک ایکنجی جاشور حال حیانتدہ ابکن بدر جهان قلفہ
خلوہ خانہ عامہ اوجاغنه اورطایمہ محموداغا یدیلہ جامع شریفلرندہ ختم شریف قرائت
ایدنہ بشیوز غروش وقف اولمشدر . بہر ماہ فائزندن مذکور قرائت ایدنہ ویریلہ
جلہ یولداشلرین معلومی اولق ایچون اشبو طاشہ شروط وضع اولمشدر اوج
اخلاص برقاغا وقف صاحبہ ہیہ اولنہ
فی ۱۷ جا سنہ ۱۲۳۷

§

صاحب الخیرات والحسنات وراغب الجنة والدرجات مہر وفا خاتون خلواخانہ
اوجاغنه وقندر اشبو بیک ایک یوز اوتوز ایک سنہ سی ربیع الآخرین بکری
ایکنجی کونی شوکتلو سلطان محمود غازی خان افندیمرک جاریہ لرندن مرحوم
ومفقور لها دورناب خاتون روحیچون ومہر وفا خاتون سلامتیکم ایچون الله تعالی
رضای شریفیچون مولود شریف ایچون خلواخانہ خاصہ اوجاغنه ایک بیک غروش
لالام الحاج ریحان اغا واسطہ سیلہ وسائر اغالر مآ وحلواجی باشی اغا وباش
بلوکباشی اغا وایکنجی بلوکباشی اغا و اوجنجی بلوکباشی اغا وسائر بجمالی
اسکی یولداشلر مواجہہ لرندہ تسلیم اولوب مذکور ایک بیک غروشک نماندن
مولودالنی علیہ السلام قرائت اولنورکن صرف اولنہ شربتک وقرضی
شکر اونوقیہ التمش غروش وشربتک ینان شکر اونوقیہ التمش غروش وکولہ
شکر بروقیہ الی غروش وکولہ ایچون اجناس شکر اون ایک وقیہ التمش غروش

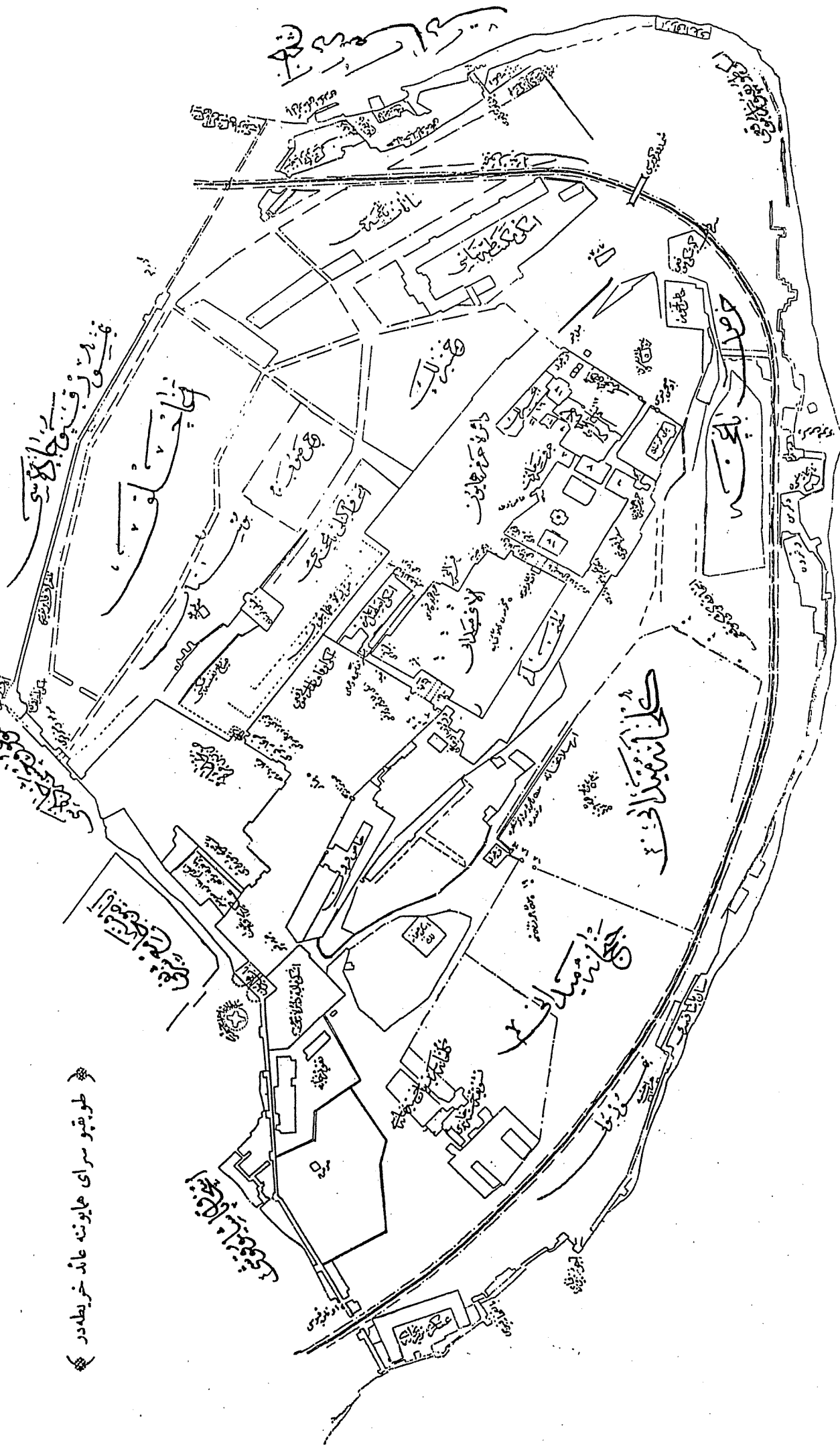
[۱] کتابہ لرلدہ بولنان املا واقادہ وزن نقصانی عینیلہ ابقا ایدلشدر .

﴿ طوبقو سراى هايوننه عاىء خريطه در ﴾

- ۱۷ — عرض اوله سى
 ۱۸، ۱۸ — کوکرجينلکلى
 ۱۹، ۱۹ — نشان منزل طاشلىرى
 ۲۰، ۲۰ — مبدأ نشان طاشلىرى

سى

منطقه مرکزی

- ۱ - اسکی آفایری [خزینه کتبخدا دارموسی]
- ۲ - اندرون هایون قنوشی
- ۳ - سلعدار آفا خزینه سی
- ۴ - صاریق اوله سی [روان اوله سی]
- ۵ - حوض

- ۶ - سنت اوله سی
- ۷ - بنیاد کوشکی
- ۸ - قرمه صلی کوشکی ویتاق اوله سی
- ۹ - حوض
- ۱۰ - سلطان ابراهیم قرمه

- ۱۱ - عرض اوله سی
- ۱۲ - کوکریچینک
- ۱۳ - نغان منزل طاشلری
- ۱۴ - مبدأ نغان طاشلری

- ۱ - سیاست چشمه سی
- ۲ - سنک عبرطر
- ۳ - قیو آراسی قللری
- ۴ - سلام طاشلری
- ۵ - سلطان احمد ثالث کتبخانه سی

طوبیو سرای هایونه عاند خریطه در

و کولصوی بروقیه ایکی غروش وعود اغاجی اون بش درهم اون بش غروش و بر
وقیه قهوه اون غروش و مولود خوان اون بش غروش و مولود خوان ثانی بش غروش
و جامع طالب لردن خدمتچی سکر نفر ایکیشر غروش و اون الی غروش و عشر خوان
افتدی ایکی نفر الی غروش و بش برداق بش غروش و بش یعنی بش غروش
و ناظر حلاجی باشی اغایه اون غروش و باش بلوکباشی اغایه الی غروش و تولیت
وقف مذکور اون غروش و ثانی بلوکباشی اغایه دورت غروش و ثالث بلوکباشی
اغایه اوچ غروش و نوبتچی باشی اغایه اوچ غروش و نوبتچی بولداشلره ایکی نفر
دورت غروش و بووقتک شرط اوله در رهن قوی اولدجه و کفیل بالمال اولدجه
و یرمیه لر بویله سی ایدنلرک سی لری مشکور و عصیانلرین مغفور ایله آمین
سنه ۱۲۳۲ [۱]

اشجیلر مسجندنه تعلیق ایدلش اولان د محمد امین خواجه دیوان
هایون ، کتبه سی و د ۱۱۷۹ ، تاریخی حاوی تحت اوزرینه منحوت آیات
کریمه بی حاوی جیم لوحه شایان تماشادر . بومسجدده کی دیگر کتابه لر
بروجه آتیدر :

شوکتلو افندمر حضرتلرینک حرم هایون عصمت مقرونده کیلار قافه سی
مرحومه و منقوره بنیه قفله نیک مالندن ایکی بیک بشیوز غروش عشجیلر اوچاغنه مولود
شریف قرائت اولمه سیچون بدر جهان قفله و محمود اغا معرفتلیله وقف و متولی
نصب اولنان سر طبابخین حین اغایه تسلیم مولود شریف موقوف مبلغ معلوم اولتی
ایچون اشبو محله قید اولندی

فی ۱۷ ج سنه ۱۲۳۵

مرحوم خزینه دار سعید اغانک جاریه لریندین مرحومه رشید خاتونک مالندن قفله سی
هدایت و محمود اغایدلریله اشاغی مطبخ عامره جامع شریفنده بیر سنه مولود شریف
اولنسیچون ایکی بیک غروش وضع و اغا اولنلره تسلیم و متولی نصب و غله سندن مصارفینی
اداره اولنه و بش مشروبه ایکی کوکم و ایکی کلبدن و ایکی بخوردان وقف و اغایه
تسلیم اولنشد غره سنه ۱۰۳۵

صاحبه الحیرات و الحسان سابق باش کاتب مرحومه و منقوره لها الحاج میرو
خاتونک رو حیچون مال اطیابندن هدایت قفله بدله بیک ایکیوز غروش سر طبابخین
[۱] قبونک صاغنده کی دیوارده پک جزئی فرق ایله اسم خاتون نامنه دیگر برکتبه
محکوکدر .

حسین اغایه تسلیم و متوالی نصب و اوجاق کاتبی کاتب تعیین و نماندن هر بامه بشر
قیه روغن زیت اشاغی مطبخ جامع شریفنده بهر یوم اون بش قنادیل ایقاد اولمیچون
قیوم افندیه تسلیم ایللری بیان اولندی . فی ۱۵ ج سنه ۱۲۳۴
دیگر بر محلدن چیقار یله رق کیلار دنیلان محله محفوظ بولنان طاشك
اوزرنده کی کتابه :

شه عالم جهانیان یعنی سلطان مصطفی ثالث وفور همت و لطفیه ایتدی عالمی احیا
نه ممکن بینوا قالی سنك دور کده ملوکان در دولت مأبکده اوله بوبنده پابرجا
موفق جانب حقدن دیر صنع قدرت چون کیم ایتش جبهه شوکت غایه بویه جهامضا
که از جمله خرابه مشرف اولش ایدی بو خانه زبان حال ايله تعمیرنی ایلردی استدعا
کوزل تجدید و تعمیر اولدی کوجک اوده دورنده زهی مترککه ذوق و صفا بویت بیستا
دعای دولت شاهانه وقف ایتسولر اوقاٹك شبانروز خانه سکافی توقف ایتیوب اصلا
سلامی دوزبان کلک تردن دوشدی تاریخی که سلطان مصطفی خان ایلدی بو اوطله بی احیا
۱۱۷۲

مطبخ دیوارنده :

رمضان شریفده خانه سفرلی به کیدن ایکی عدد قوش بلك سفره لری ایچون
طومه اولقی اوزده هر برنه ایکیشر صحن طعام و برر تابه یورطه و هفته ده ایکیشر
قدائف و برلك ایچون سفرلی و ققندن پشکیر غلامی بدیله حصکه یوز طاقان غروش
و برلور حصه کی بواجیهنی الور ایسه بونلری و برر اچقه الماز ایسه بوز یاده اولنلری
و برمن
سنه ۱۲۲۴

چشمه یاننده

سی ایدوب عثمان اغا یعنی مصرلی داتما قلدی بو چشمه لری اقه ایچون بونده بنا
کیم کورسه حاجتن بو چشمه زدن لطف ایدوب اوقسون بر فاتحه انک ایچون رحمت بولا
« صیجاق چشمه » دنیلن چشمه نك کتابه سی :

شهنشاه زمان سلطان احمد خان غازی کیم بتون دور ایلین عالمده شناسیدر
ولی نعمت عالم خداوند معظم کیم انک تعیین حقله نعمتی خلك غدا سیدر
وزیر اعظم و دامادی ابراهیم باشانك جهان دلیر خوان رفت و لطف و سخا سیدر
کروه خادمان مطبخ حلواتیان ایچون بوجام و منازل جمله هپ آنک بناسیدر
نیجه پشمش قوتارلش او جقدن اتمکن اکش قبول حقه حصول انلرک خیر دعا سیدر
کوروب بوجایکاهن بویه احیا اولدینن دیرلر بزم مطلوب یارب او خانانك عطا سیدر
خنامنده بورسک کلک شا کر یازدی تاریخن بو نو جام ابراهیم باشانك عطا سیدر
وقف اسمیل اغا سر طبخان خاصه

اورته قبودن صول طرفه دونولد کده بر طریق زاری «میت قپوسی» نه ایصال ایلر اندرون هایونده بر جنازه وقوع بولورایسه بوقبودن چیقارلق معتاددر ورده اقشاملری اوزته قپو ایرکنجه «چوریلدیکندن» رمضان کیجه لری افطاره کیدوب کلنلر بوقبودن ایشلرلر .

میت قپوسندن چیقنجه سلطان محمود خان اولك دارالسادۀ اغلی مشهور حاجی بشیر اغناك انشا کرده سی اولان مسجد ایله اتصائنده کی حمام قارشو کوزه کلیر . مسجدك محرابی اوزرنده کی مدور پنجره زمان بنادن قاله اولوب ملون جاملر ایله کلمۀ شهادت یازلشدر . مسجدك دیوارلرنده معلق اولان لفظۀ جلال واسم نبی ایله اسمی چهار یارکزین وحنین حضراتی حاوی لوحه لر سلطان عبدالمجید خانك خط دستی وبناء علیه هدیه سیدر . صدف قاقه لی واویمه لی مصنع وجویزدن معمول کرسی پك کهنه مشدر . بو کرسی ایله زیرده محبرر او جاقده بولنان محفظه ایچنده کی ساعتك داماد نوشهرلی ابراهیم پاشانك اولدینی مرویدر .

مسجدك قارشوشنده بر اوزون بنا واردر که وقیله اصطلع عامره محلی ایدی . حیوانلری اسقابه مخصوص صو یلاقلری ساحه نده خالا طور یور . مؤخرأ پنجره خالیه افراغ اولنان قپوسنك بالاسنده سید وهیك آنیده کی قصیده تاریخیه سی کوریلور .

فرسران شجاعت شهوار ساحۀ شوکت
شه محمود سیرت پادشاه باهرالاسعاد
ایدوب دستینه تقویض زمام سلطنت مولا
سمند سرکش آسا دهری قلدی امرینه منقاد
خلوص نیته مینیدر آثار و میراتی
بری ازجمله ایشته بومجدد ارح خوش بنیاد
که قائمندی فقط براسی آثار عمارتدن
خراب اولمندی مانند درون عاشق ناشاد
اعدوا ما استطعتم من رباط الحیل طبقنجه
سلف ایتشلر ایدی دشمنی ترهیب ایچون اعداد

بکن کودیکه دم چکدیکه هر رخس مهیب اندام
 از بر خوفدن آت مبدائی ایچره اژدر فولاد
 ایدوب عطف عنان دولته بر کون کوشنه کیردی
 صهیله جیاد صافناک ابتدکی فریاد
 مان اصدار فرمان هایون ایدی تجدیده
 اوخاقان جلیل الثمان جهانبان بلند اجداد
 شورشه طرح خاص اوزره یابلدی کم اکر بوله
 دوشوب آت بوینته تصویرین آلاغه کلور بهزاد
 مراد آتینه نائل رخس مقصوده سوار اینسون
 همیشه ذات پاکن حضرت خلاق بی انداد
 سزادر بویه بر تاریخ مستثایه ای وهی
 صطبل خاصی سلطان جباه ایلی آباد

خاص آخور مأمورین و کتبه‌سنه مخصوص اولان بو بنای طویلک
 اقسام عدیده‌سی ایوم حرم اغالری خسته خانه‌سی و باغچوانلر قنوشی
 و یقالی بالطه جیلر اوجاغی اتخاذا قلمشدر . بالطه جیلر قنوشی و قتیله خاص
 آخورک خزینه‌سی ایمش . کرید فاتح‌لرندن مشهور دلی حسین پاشانک
 قیدیننی روایت اولسان ایران کاری سرت کاتک قیریلری قنوشک
 مجدی دروننده حالا آصیلی دوریور [۱] بو اوجاغک قنوسی کوزل

[۱] نعمیا بوقعه‌نی شو صورتله حکایه ایدرکه عصر مراد خان رابعده
 ایراندن ایلمی کلوب اظهار هنر ایچون بر قورلش کان کتورمش بو کانک کیریشنی
 چیقاروب ینه قورمنه قادر بر پهلوان ممالک عثمانیده بولنورمی دیو عرض ایلمش .
 آرامش استنبوله کانی بوزوب قورمنق دکل کیریشنی ییله تحریک ایدمک بر
 قوتلی آدم بولنه مامش . کان دارالسماده اغاسنه تودیع قلندرق ایلمینک یاننده
 کوچک دوشامک ایچون اغا کیزلیدن قوی بازو پهلوان تحری ایتدیرمش .
 اووقت دلی حسین دارالسماده اغاسنک او طه‌سنه اودون طاشیمقه مأمور عجمی
 بالطه جیلردن اولوب بر کون اودون کتوردکده او طه‌نی تنها بولندرق و بر کان کوزینه
 ایلمشهرک قبضه آلوب و بر قاج کره کپازه واری چکوب طوررکن دارالسماده
 اغاسی کلپور دیدکلرنده تلاش ایله کانی بر اقوب صاروشور اغا کلوب کانک
 قارشیدرلش اولدیننی کوردکده بو کان ایله کیم اوینادی دیو سؤال ایدر نوبجی

وصعتلی اولدینی کبی صاغ قاننده « دارعلت دورالمولک بهمته » صول
قاننده دخی « لعلو مالکها اعلى الملائک » جمله لری منحوتدر . بوداثره نك
قارشوسنده کی میدانده بش موصلقلی بر کبیر مرمر تکننده آئیده کی
قصیده حک اولمش اولقله صورتی بورایه نقل اولندی :

خواجه ابراهم اول ذات جیل
اول کزین فرقه خیر ملل

یحیی اغا قورقوسندن « بالطه جی دلی حسین اوجاغه اودون کتیردی کان ایله
اویسایور ایدی تشریفکزی ایشیدنجه براغوب قاجدی « جوانی ویرر . اغاسرور
اولوب مان دلی حسینی چاغیرتیر . بالطه جی کتخداسی و اوچاق اسکیری « بره
آسیلاجی ! اغا اوطنه کیرسین نك طور مزین شوکا بوکا یاپیشرسین سنك
طرقاقلری دوکلی « دیو یچاره بی تکدیر و آزار ایله اغا نردینه کوندیرلر .
اغاکانی اله ووروب چک ایددی کورهم دیدکده دلی حسین یه اله الوب کیازه
مثال بش اون کره کانی چکدی اغا تعجب واستحان ایتدی و تیزشدی یولداسی
پاک طولامه وکوه ایله کیدیرک آدم قیافته قویک حضور هایونه کونوره چکم
دیو امر ایلدی . حضور هایونده دخی کان مزبوری چکوب و اظهار قوت
ایدوب مظهر تحین اولدقدن سوکره حضور پادشاهیده عجم ایلچینی مواجهه سنده
کانی چکرکن زور بازو ایله شکست ایدوب بارچالری ایلچی نك اوکته وضع
ایله کده پادشاه جهان وسائر حضار حیرتلندن انکشت بردهان اولدیلر . بووقمه
دلی حسینک بادی تقیضی اولمدر .

پاشا اولدقدن سوکره استابوله فوق العاده کعب اشتهار ایتمدر . قوت
وجسارتیه برابر کشاده مشرب وشوخ طبع ایدی . اطوار زندانه وکفتار
لایالیه سی خوشه کیدر ایدی بردقه سفر عزیمتیه استابولدن الای عظیم ایله
چقارکن قادی اذکک برچوق خلق فوج فوج تماشاخانه چقمشلر زده و سربانه
ایله لوندانه سوار اولوب رهگذارینه صف چکن خلقه آواز بلند ایله سلام
ورروب رجای خبر دعا ایله وداع ایدر ولسوان کروهنه اوغراقده « سلام علیکم
قادیلر! جنت ربمانلری ، برملکری ! علما و صلحا وقوچق بیکتیر سزدن طوغاز
الله تعالی سوریکزه سویکزه برکت ویرسون بزی دعادن اوتوتیک » سویلر
ایدی رجال ولسوان غریو و فریاد ایدرک الله سنی پادشاهه باغشلاسون قهرمان
وزیر اولنجه بویه کرک دیو جان وکوکلدن خبر دعا ایدرلر ایدی .
دلی حسین پاشا دخی کوپرلی محمد پاشانک واهمه استراقبه قربان اولاندردنر .

بومقامك صوبه محتاج اولدوغين
 كوروب اول مقبول رب لم يزل
 دولت سلطان محمدن برو
 اتمش بوخيري كيه برامل
 ابتد پس اول خيره جهد واهتمام
 ايليوب قول رسوليله عمل
 هم معين اولوب اكا اغاسيده
 اول غضنفر نام واول كردون محل
 ايتديلر بنياد بر چشمه بي كيم
 مثلي بولنق دكلدر محتمل
 لطف ايدوب صوين ايچن اهل صفا
 قالدورالر بردعا قلساغه ال
 ديدى تاريخن فدائى حقير
 چشمه شيرين وياك وبي بدل

سنه

۱۰۰۱

معلوم اولديغي اوزره بالطه جيلر ايكي صنف اولوب يقالي تسميه اولنانلر
 لباسلرينه اطلسدن مسمول يقا طابق مقتضاي اصولدر. بونلر حرم هايونك
 خدمات خارجيه سيله مكلفدر .

ديكرلري زلفلي بالطه جيلدر كه كيدكلري طولامه نك (صاقو) يقالري
 قالمق ويوككدر بونلر اندرون هايونك سيار خدماتيله موظفدر. بوايكي
 اوجاغك قنوشلري الحاله هذه متصل بولونيورايسده برندن ديكرينه كذرگاه
 يوقدر بناء عليه يقالي بالطه جيلر قنوشي كورلدكن صكره ينه ميت قپوشنه
 دونوب الاي ميدانه چيقمق ضروريدر .

بو قپودن الاي ميدانه چيقلنجه صوله انحراف ايدلده كده سابق الذ كر
 مسقف كزينينك نهايتنده حرم دائره نك قپوشي كوريلور بوقپونك ياننده
 ديكر قپودن زلفلي بالطه جيلر قنوشنه اينيلور .

زلفلي بالطه جيلر قنوشي سرايك الكعتيق اينه سندن اولوب برايكي سنه

دها تعمیر کور مزایه کوچی مختلدر قیوسنده کتابه آتیه اوقونور:

شاہ صاحبقران و قطب زمان	طل یزدان خان مراد جهان
مالك ملك شیروان و روان	فانح ملک تخت تبریز
هر طرف بولدی یاپلوب عنوان	دور عدلنده اول شهنشاهک
بالنه جی قوللارینه اشبو مکان	داریدی اولغه یوغیدی مجال
اول محمد اغای خوب اذعان	یوز سورب پادشاه ایلدی عرض
توسیميله یالغه فرمان	قلدی اول شاه اعظم دولت
هم وزیر کزخی هم قیودان	اصف خاصی اعنی ابراهیم
یله یا نتیجه عسکرن عمله	امر عالیله کلدی تمسیره
یالغه بو بنای استبدان	یوز سورب آلدی کتخدا قادی
خدمت شاه سایه رحمان	مال و جائیه چالسوب قیلدی
پادشاه دعای خیر هر آن	غرضی بوسکون ایدوب قیلار
که انکدر بنای حصن روان	توله صنعتله یاپسه معساری
هر یکا طولدی شوقله دیوان	باب علیاسی کون کی اچلوب
عدله طورسون اول شه دوران	بو اثر اولدوغنجبه اناری
تاریخی منزل تبرداران	قبل نظر بابه فتح اوله دیرسک

۹۹۵

اشبو قغوشک بنای تحتانی اولدیفندن ایجروسی کافیا آیدینلق دکدر
و میدانک اوستی آجیق اولغله برابرینه لوشدر . دیوارلرینه چینی
طوغلهلر قابلاشمدر . سینی کتابه آتیه بیان ایلور :

دولتده بولدی زینت صاغ وصول	حضرت عثمان خان ایدوب جلوس
تا مرور اندکجه ایام فصول	شاد کام اولسون خلافتده مدام
کهنه اولشکن جیعا عرض و طول	باخصوص اشبو تبرداران اوده سی
طولش ایکن تحت پتی قول قول	اسکوب دیوارلر دولایلر
اولش ایکن جمله مضطر و ملول	چاره بولما یوب تبرداران اکا
یاریمجیسی اوله الله و رسول	اول ندیم خاصی چاپا اغا
تا که مرور اوله ایدنلر نزول	ایندی کاشی [۱] سرتسردیوارخی
بوله دایم ارزوسینه وصول	جوز و سرو ایندی قور دولانی
اوقنوب بر ختم قرآن با اصول	تخصدی بودر هر سه شنه کیجه سی

[۱] کاش شهرته منسوب طوغله یعنی چینی دیمکدر .

ایکی عالمده مرادآق حصول	ایریشوب نغی اکا تاکم بوله
هم بولک باشی سنان خیرالفحول	جلدن اعلا محمد کتخدا
همده دیوان خانه‌بی ارسلان صول	هم اوده باشی محمد ذوالعلی
نام پاکی وش مظفر اوله اول	هم میسجی اولدی بوخیره سبب
فاتحه احسان ایده هر لطفی بول	بر دعا اولدی رجاسی جمله دن
آفرین آتدی قو اهل عقول	چون تمام اولدی بوخیر بی بدل
دیدى تاریخ اولدی بو خیرک قبول	مژده ایدوب هاتف قدسی اکا

۱۰۲۷

ایچ قغوشک قیوسی اوزرنده

هر طرف اولدی یاپیلوب اعلا	خان مرادک زمان عدلنده
بالنه‌بی قولری چکردی جفا	دار ایدی اولغه یوغیدی مجال
آق عرض ایلدی محمد اغا	یوز سوروب پادشاه دورانه
دیدى یاپک مقامی مستوفا	امر ایدوب دولته شاه جهان
قلدی بو جای جانفزای بنا	عزم خاص او کتخدا قادن
خدمت پادشاه ظل خدا	مال و جائیه چالشوب قلدی
حضرت پادشاهه خیر دعا	غرضی بو سکون ایدوب قیلالر
بیله چالشدی مصطفی اغا	پادشاهک خزینه دار باشی
اولدی چون ناظری محمد اغا	نوله داود یاپسه صنعتله
جنت آسا بو جای بی همتا	اولدی تاریخ خاصی آثاری

۹۹۵

صاغ طرفده طغرا شکلنده بریازی

کوچک عثمان برات صدقی تأییده همواره بو طغرای هایونی نقالی چکدردی بودرگاهه
 صول طرفده سلطان مصطفی بن احمد طغراسی
 عبد احقر کوچک ایده بیل محمد داعی یازدی طغرای هایون جهان فرمائی
 حویلده « باباچشده‌سی » نامیله یاد اولسان مرمردن مصنوع کوزل
 چشمه‌بی علی روایه پادشاهان عظامدن بری اختیار بالطه‌بی اسکینی
 تجدید وضوء ایدر ایکن صویک ندرتندن صیقتی چکدیکنی کورمه‌سی
 اوزرینه بنا ایتدیرمشدر. حالبوکه آتی به درج اولتان کتابة دن او طه‌باشی
 شهوار اغانک انشا کرده‌سی اولدینی اکلا شیلیور .

اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله امنت بالله العلي العظيم

اول شهوار منبع لطف وعطا
لطف واحسان ایلدی مولا اکا
مبکی اولوب سرای ادرنه
پس بفرمان شه جشید فر
اول طریقتده طقوزیل بالتام
یولی کلدکده ییلوب ماهیت
آده هم ایکی ییق ییل قالدی اول
اوج ییق ییل داخی اول کاف کرم
یابدی بوچشمه قلوب اقدام تام
یولنه زر دوکن اول کان سخا
بوشای چشمه وفرش رخام
چون بلوک باشی مقامن قلدی جا
مسجدک محرابی اطرافن دخی
انکچون ایدی بوخیری مراد
پس امید واثق اول خواندن
هرکچن بوچشمه دن نوش ایده لر
حق رضاچون اچوب دست دعا
فاتحه ایدوب تلاوت داخی هم
شهوارک روحنه احسان ایده
فرضه سنت اراسته مدام
دارعالدن مراد اولان دلا
بارک الله چشمه شیرین زلال
هپ یاقان بوچشمه بی ثانی به
بوقدایی دیدی تاریخی یته

اولدوغی ییلده سکواره غزا
درکه شاهی ایدوب مأوا اکا
ویردی کز ییل شرف اول کلتنه
بالطه جیلر جله بونده کلدیلر
ایلیوب خدمتده روز وشب قیام
ویردیلر دیوانخانه خدمت
پس او طه باشیلنه بولدی وصول
ایلدی اول پایده صبط خدم
آندی هم اوده اوکن فرش رخام
ویردی بلوک باشیق اکه خدا
اولدی هم اول هفته ایچنده تمام
ایلدی کاشی ایله اتی بنا
قلدی کاشیله مزین اول سخی
تااوله خیر ایله اخوان ایچره یاد
یعنی کم جله تبردار آندن
بحروش دل دیره دوب جوش ایده لر
هم رسول روحی ایچون بی ریا
سوره اخلاصی ایدوب اکه ضم
بوعطا ایله اتی شادان ایده
فاتحه لطف ایده روحینه امام
بر دعادر غیری باد هوا
چشم مردم کورمدی اکا مثال
ایلدی تحین لطف بانی به
ایلیه رحمت او حق بانی سته

۹۹۷

بوچشمه نک موصلی اوزرنده

اوده باشی تبرداران خاص سلطان
ایلدی برجشمه زیبا بنا
نوش ایدنلر ایلیوب دائم دعا
ای فدایی دل ددی تاریخی

(۱) قہوہ اوجاغندہ صاغدہ

کتخدای سابق دار تبرداران خاص مصطفیٰ بک کیم نہ ابتدای ایہ اعلا ایلدی
خیر ایلہ یاز اولتی انجون تاقیام حشرہ دک بر اثر یاپدمنی اوجاغہ خولیا ایلدی
کور دیکم سود وشکر وقفی اداره ایتیمور ایکی بک بش یوز غروش وروب اکا وقف بلدی
ناسہ بر مصرعلہ تاریخک دیدم کوش ایلوب وقفہ بش کیسہ قودی حقا ک احیا ایلدی
سنہ ۱۲۲۲

(۲)

خزینہ هایون کتخداسی عطوفتلو اغا حضرتلرنیک ایکنجی تبرداری وانی
حسن اغا مرحومک طیب مالندن اولتی اوژره تبرداران زولقلیان خاصہ اوجاغنک
وقفنہ بشیوز غروش ضم اولنوب مبلغ مزبورک حاصل اولان تمامندن رمضان
شریفده چشمہ حولیستندہ یاتقی اوژره یوز درهم موم وقف اولنمش اولقلہ
بو عملہ شرح و برلادی . ن غره سنہ ۱۲۴۶

دوبہ دول علی اغا کیم بلوک باشیدی اول ایده رحمت روحنہ ہر دم خدای مستعان
ابتدی بیک درتیز غروش نقداً اوجاغنہ وضع بیک ایکبوز فضلہ سیلہ ایکی ییلہ برہان
چشمہ حولی سی تبردارانک اولہ جو قہ فرش ایکبوزلہ اسپناچیلر حصیری بی کان
بیک ایکبوز اون بیدہ فوت ووقفک تاریخی روضہ فردوس شا کر اولہ قبری ہر زمان
اورتہ دہ

حیات ملک وملت سلیم خان جہان ادا زلال جودی کافی تشکان عالمہ حالا
نکاح لطفنہ مظہر اولان ہر بندہ خاصی اولورسہ اسانندن قدری لایقدر دخی بالا
خصوصاً سرچوقداری حسین اغای دانادل سخا طور بی حاتمندن دخی اعلا ایدر اجرا
زلقلی لراوجاغک وفق دلخواہ اوژرہ باید بر دی مقام کتخدایی دخی قبلدی بی بدل رعنا
هم اسکی لر محاک ایلدی لطفیلہ بالانر چیقاردی اسکی طرزندن کورنلر دیدیلر حقا
خلالر موضعک تبدیل ایلہ جلہ عفونتندن خلاص ایتدی بتون بولناش لری جودددلی محفا
کیدرکن دود آخی سا کثانک اوج اعلا یہ خراب آباد اولان دللر یاپلیدی اولدی روح افزا
اوجاغی روشن اولسون ما حاصل قورتاردی قسوتندن آچلدی کوکلی کوزی پرتوفیضی قیلوب بینا
دمادم سوزش ایلہ تاب آورلر ایکن شمدی آچوب ال ایتدیلر عمرک دوامک حقندن استعدا
دیدی تاریخی عبد قدیمی شا کر اولدندہ تبرداران مکاتک جود لطنی ایلدی احیا
کتبہ المبدالداعی حافظ مصطفیٰ دوربینی زادہ

صول طرفدہ (۱)

اورتہ دنبرو کوچ هایون اولدقہ اوجاغ مزبورک ماہیہ آلتمش وقیہ روغن زیتی اولقلہ ہوانہ
قدر کہ نک معلومی اولیوب بیک ایکبوزیکری دورت سنہ سی کیلارجی باشی تبرداری اسپناچلی

محمد اغانك معلوم شریفی اولدقده شمدن مكره كوی هایون اولدقه اونكز قندیل یاتقی شرطیله
 قرقوقیه سقه اولنله تسلیم وقتدیله رفدارلر ومو ملوقلر تعمیر و ترمیم املك شرطیله یكرمی وقیه كوچ
 دیوانخانه جیسی اولان اغایه تسلیم اولنوب جله یولدا اشرک معلوی اولقی ایچون اشیوعله شرح وریلدی
 غره ن سنه ۱۲۲۴

(۲)

مصطفی خان جهان معدن جود واحسان وضع ابدوب لحیه پاك ایتدی بوجایی احیا
 بوق ابدی وقفی ائك وقت زیارت اولیجق لعلی واشریه صرف اوله تاكه تا
 باش قادین لاله سی رضوان اغانك مالندن بیک غروش قوندی سرور اغا بدیله حقا
 فضله سندن ائله مالزمه هر قندیل اوله باعث وقف و سبب اولانه دعا
 ایتدی تحمین کورن هپ دوشیجك تاریخی بولدی زینت شرف لحیه پاك ابله بوجا
 ۱۲۲۶

اکثریسی وقیه اولقی اوزره زلفلی بالطه جیلر قفوشنده کتابه پک
 چوقدر، بو کتابه لرک بالاده یازیلانلر ندن ماعداسی بروجه آتی نقل اولندی:

صاحب الحیرات سراوطه کوچك عثمان اغا بو او جاغ ایچون
 دیوانخانه جی وقتنه وضع ایلدیکی ایکیوز غروش نماندن طقوز غروش
 بهاء روغن سراوطه اغایه و بش غروش نجمیسی اغایه متوالی کاتب جانی
 ایکیشر غروش و تعمیرینه بش غروش سنوی ویریه اخشام اوچه قدر
 و صبحا بر ساعت قله ایقاد شرطیله وقف و دعا و خیردن فراموش ایتله
 غره ج ۱۲۳۸

انا مالنه یوز غروش ضم و اوطة باشیه الی غروش متولیه کاتبه جاییه
 یکر میشر پاره ضم اولندی طعامیه یوز پاره

حرم هایون اغالردن داود اغانك قرائت مولد شریف ایچون الی بیک غروش
 کتخدا وقتنه وضع و غله سندن یوز الی غروش دانه شکر بها و شربت شکر بها
 یوز یکر می غروش کولیه شکر بها اون غروش و قبه و کاغد بها
 یکر می غروش و عودا غایی اون غروش و دارا السعاده و خزینه دارا غایه و باش
 قیو غلامی اغایه و یا بلا باش قیو غلامی اغایه و اوطة لالاسه اوچر برداق بر و طبله بها
 سکان غروش جمعی اغالره دانه شکر بها الی غروش شیخ افندییه اون اوج غروش
 مولد خوان افندییه اون بش غروش عشر خوانلره یکر می غروش نو تجیلره

اون غروش ساقیلره اون غروش طبع قهوه جیلره اون بش غروش متولیه اونوز غروش
و کاتبه اونوز غروش چاپه اون ایکی غروش جماعاً الی یوز غروش ایدوب بویه
شرط و تعیین ایلشدور . غره ر سنه ۱۲۴۰

سلطان محمود طغراسی

زبور تخت خلافت زب بخش سلطنت شیچراغ تاج شوکت شاه کروبی نژاد
غازی خان محمود عدلی کیم با امر ایزدی عالمه فرمانده واجد ایتک اتقیاد
ذات علیانده جمع اولش اوشاه عالمک مرحمت همت سخاقتوا خلوص عقل و رشاد
عفوی غالب همتی عالی عطاسی یشمار هر بر اطواری پسندیده شه عالی نهاد
ذات عالیخانه شایسته اورنک شکوه دست فکر و رایانه وابسته تسهیل مواد
بولدی ایام سعیدنده فرح قلب جهان ایردی هنگام کزیننده مرادینه عباد
برنو آتاره موفق اولدیکم اول شهریار خبر ایله یاد اولور عالمده الی یوم التناد
بخش ایدوب وقف هایوندن عطا هر روزه ده ایلدی شاد ان زلفی اوجاغن حددن زیاد
بالطه جیلر کتخدا سینه یوز احسان ایلدوب سائرین اونوز غروشه قیلدی مسرور الفؤاد
بر مراد لطف وجود ایتدی سرا باقوللرین قیله اولشاهی مرادی اوزره ریم بر مراد
واصفای تاریخی معجمله تحریر ایلدم قیلدی احسان شه عالم تبردارانی شاد

۱۲۳۲

الفقیر یاری زاده مصطفی عزت غفر لهم

§

دفعه بیک یوز غروش ضم اولمشدر جماعاً بکون
یدی بیک ایک یوز غروشدر خدم تبردار حین اغایه
اون بش غروش ویریله جماعاً اونوز غروش ویریله

۱۲۶۲

*

صاحب الحیرات حرم هایون اغالردن یایلا باش قیو غلامی صالح اغانک
قرائت مولود شریف ایچون اغالر امامی عبدالحمید افندی معرفتیه الی بیک
یوز غروش کتخدا وقفه وضع و غله سندن یوز الی غروش دانه شکر بها
و شربت بها یوز یکرمی بش غروش و دارالسعاده و باش قیو غلامی
یایلا باش قیو غلامی اغایه بهر برینه برر طلبه بها و کولبه شکر بها
واون غروش قهوه بها یکرمی غروش عود نجر بها اون غروش
طلبه بها یوز یکرمی غروش شیخ افندی به اون اوچ غروش مولود خوان
افندی به یکرمی بش غروش عشر خوان افندی لره یکرمی غروش نوبخی اغالره
اون غروش سقارله اون غروش تولیت کتخدا اغایه و توز غروش کتابت امام اونوز غروش

جبابت اون ایکی غروش قهوه چیلره اون بش غروش خدمه سی حین حیاتنده
اون بش غروش جمعاً التی یوز اون بش غروش ایدوب بویه شرط تعیین یلمشد

۱۵ ل ۱۲۵۷

صاحب الحیرات خوش آبجی باشی مصطفی آغانک زوجہ سی بشجی معتبر قادینک چراقلرندن
کولبدن قاله نکه عجیبی دلبه رنکین خانک مستقلاً قرائت مولد شریف ایچون تبرداران
خاصه ده کتخدا وکیل و قفنه وضع ایلدیکی بدیک غروش و غله سندن مولد خوان
اقدییه یکریمی بش غروش شیخ اقدیه اون بش غروش شجر عود بهاسی اون بش و عشر خوان
اقدیلره یکریمی غروش توبدی اغالره اون بش و غلاره اون غروش تولیت کتخدا وکیل اغایه اونوز غروش
کتابت و جبابت کاتب قرق ایکی غروش و قهوه بهاسی اون بش غروش و قهوه چیلره
اون بش غروش بومذکور انلره یوز طقسان بدی غروشه بالغ اولوب ما باقیسی
شریت ودانه شکره صرف اولتی شریطله واشبو محله شرح وقید اولتمشد

فی ۱۵ را ۱۲۶۳

قال الله تبارک وتعالی
ان الصلوة تنها عن الفحشاء والمنکر
ولد کر الله اکبر والله یعلم
ما تصنمون قال النبی صلی الله علیه وسلم
مجلوا بالصلوة قبل الموت
ومجلو بالتوبه قبل الموت
یونی یازدم بی وفادر روز کار
بن اولورسم قاله خطم یادکار
حرره مصاحب شهر یاری بشر انا وکیل خزینہ [۱]
چشمه نکه اوزرنده

بومقام ایچره اودا باشی ایکن قاسم بک یاپدی هریرنی معمر قیلوب و بردی صفا
عون حقيله بلوک باشی اولیجاچ انک قلدی هریرنی کاشیله مزین زیبا
چون خراب ایکن انک هریری اولدی تمصیر جمله یولداش لرینه ایده مبارک مولا
جمله خیر دعا ایلوب اناری اودم دیدی تاریخی بک اولدی بوخیر اعلی

۱۰۱۴

صول طرفده

بوده محتاج اولش ایدی تمصیر اولش اسمعیل اغا اتدی معصومه

سنه ۱۱۷۰

[۱] بوکتابه نکه برعینی اشجیلر مجنده ده وارد. بونده بالکنز ۱۱۹۳ تاریخی فضله در.

جامع قبونك صاغ طرفده (۱)

نوری بك مائل خیرات علی پاشا زاده
 راه عقابیه اولوب امرحق ایله مأمور
 اوج کیسه مال نلندن که تبردرانك
 ایندیلر وقفه وضع اوله نماسی موفور
 هرایکی کیسه ده برانه یوزدر هم موم
 زلفلیان جامنی ایله شوق پر نور
 دوشدی برخیر دعا ایله یوققه تاریخ
 مومی یاندیجه اوله نوری بكك مشهدی نور

سنه ۱۲۳۳

(۲)

حرم هایون عصمت مقرونده مرحوم ومغفور لها نائيله
 خاتون مالندن بدر جهان قلفه وعمود اغا معرفتلیله
 زلفلیلر حسته لرینه موم بهاسیچون وقف اولنان الیوز
 غروش موقوف اولان مبلغ مزبور اشو عله شرح وقید اولندی
 فی ۱۵ ج سنه ۱۲۳۵

صول طرفده

صاحب الخیرات باش قپو غلامی فقیه
 عبدالله اغا ذلفلیانده کتبخدا وقفه
 ابکی بیک غروش وضع غله نماندن اون غروش
 متولی اغایه بشردن اون غروش کاتینه
 وجابنه وما عدا یوزسکان غروشی دخی
 خلفا لردن ایکنجی اولانه بهر ماه
 اون بش غروش ویریه یکی سرایده
 حرم اغالرینه نماز قلدر دینیچون
 فی غره چاسنه ۱۲۴۶

اشو وقفیه لرك كافه سی طاش اوزرینه محکوکدر .

کله لم قبه آلتنه : قبه الی دنیلان محل بوکونکی حال خرایسیله برابر
 اهمیت تاریخیه سی و ظرافت معناریه سی حیله ینه زیارت و تماشا یه
 شایسته در مجلس وکلا و بر محکمه کبرا وظا فنی جامع اولان دیوان هایون

بوقبهك التده منعقد اولوردی. رتبه وزارتى احراز ایدن کبراء دولت که عصر سلیمان خان قانونیده عددلری سکز طقوز راده سنده ایدی دیوان هایونك اعضای طیمه سندن اولمغله اوکله وقته طوغری دیوان هایون تعطیل اولدقده بوراده اوطوروب کندولرینه حواله اولنان ایشلری رؤیتله مشغول اولدقلرینه بناء قبه وزیرلری ویا ساده جه قبه نشین تسمیه اولنورلر ایدی. تاریخلر مذك روایتیه نظراً عهد فاتح سلطان محمد خانه قدر پادشاهان عظام حضراتی بالذات دیوان هایونه ریاست ایتمک معتاد ایکن کدک احمد پاشا صدارتنده ارباب مصالحدن ایاغی چاریقلی برتورك قبولده بکلیان چاوشلرک الدن قوریتله رق کندینی دیوانخانه یه آتوب طور غلیظ ایله سعادتلو خنکار قنغو کزدر شکایتم وار دیو تمهید دعوا یه اجترایتمکین بو حال موجب انفعال شهریار جلالت خصال اولدیفنی صدراعظم کوریمک پادشاهم زک بعدما ایچمزده بولنمبوب و رای قفسدن قوللرینی استماع بیورملری مناسب اوله جقدر زمینده عرض ایتمکله او تاریخدن اعتباراً استماعکله هایون اولق اوزره قفلی بر محفل انشا اولنه رق پادشاهک دیوانه چیقسی عادت قالدیرلشدیر. بوقفلی محفل حالا طوریر واورایه حرم هایوندن اینیلور.

قبه التک اوکنده شرق طرز معمارینه توفیقاً اوزون صچاقلی و سققی مزین و اطرافى ظریف و تیموردن معمول بارمقلقله قیادلش واسمجه بر کزینتی زائری بر مقدار توقفه و طویه طویه تماشا یه مجبور ایدر اوکوزل طوان دوکولمک اوزره در. ایچرو کیریلنجه دیوارلری و قبه سی غایتله مزین و مصنع و مذهب سالون حیات اسنی تحریک ایتماک و درونی حیف چکمامک ممکن دکلدیر. چونکه دور سابقده قبهك قورشونلری اوتوز بوقدر سه تسمیر کورمه مک سبيله یاغمور صولرینک دخولی اوکوزل صیوالری قسماً دوشورمش و مندر کره و تلرینی چور و تمشدیر. قبهك اورته سنده تیموردن معمول بر آویزه آصیلی در. انصالنده براوطه دها وارد بوموقعک تسمیرله

حال اصلینه ارجاع اولمنی امید و آرزو ایتمک کیمسه بولمنظمن ایدرم.
بالاده مذکور کزینتی محلنده دیوانخانه قیوسنک ایکی طرفنده آتیده کی
کتابه لر کورلمکده در :

صاغ طرفده

سلم خان کرمور کامیاب ابتدکده دورانی
جهانک انتظامه طوتدی یوز حال پریشانی
مجدد اولدینی دنیا و دینه کوندن اظهاردر
اودر صاحبقران نوظهور نسل عثمانی
جهانی یاپدیروب معموره امن وامان ایلر
یقار اعدای دینک باشنه دنیای ویرانی
نظام نوورروب تجدید ایدر بنیان اقبالی
بونی الحاح ایدر دئم اکا توفیق یزدانی
کرمدہ پهلواندر حله سنده شیر غرانددر
سوزنده قهرماندر وصف اولنماز شوکت و شانی
بیلور ترتیب دولت رسمی نخت هایونی
ملوک سالفه سان بوندن اوکرشمش جهانانی
قیلوب تعیین خدمت فرق وتمیز ایلدی یربر
کروه عسکری و زمره اعیان و ارکانی
بودیوانکاه عالی بی بورسه ایلک تعمیر
مکر لازم دکلیدی اجارسک چشم امعانی
محب طرز بلند قویدی الحق ایلوب تکمیل
نظام دینی رسم دولتی ناموس شاهانی
معلا قبه افلاکی کویا ایدیروب خاکه
حریمتده نمودار ایلدی صف صف سرو شانی
تماشاسنده محشرگاه دهشت عکس ایدر جانه
در و دیواری نظاره اولوب مرآت حیرانی
حضوره یوزسورن ارکان دولت چرخ رفتدن
اک اول سیر ایدر لر خاکبوس مهر نابانی
بورسم نوظهور نمودج اولون چشم اعدایه
جهاد اسبابی هم بویله تنظیم یلر عرفانی
او بر شاه جهان رشد و همتدرکه الحاصل

بولمز لاجوردی قبه‌ك التندہ اقرانی
 چقبوب قانون دولت پرده‌دن اولندی بی اهنك
 شفا ساز اولدی احیا ایلدی سلطان سلیمانی
 سکون پر تمکندر علامت حمله شیرہ
 بوارام ایتدیرر اعدای دینه‌تک میدانی
 تتر قیلسه طوبك سینہ‌سندہ کله الدائمہ
 اگر کورلرہ کورلر رعد و برق قهر سبحانی
 نهدم اندیشہ سی تدبیر ایلہ باشلرہ تسخیرہ
 الور اقلیم غیب لا مکانی ملک امکانی
 همیشه ذاته اقبال وشوکتله مرادنجہ
 مبارک ایدہ مولا یابدینی انار عمرانی
 ایدوب تأیید رأین معجزات سید الکونین
 کرامات بلند اولیا اولسون نکمہانی
 فیوض سر الہامیلہ غالب کلدی بر تاریخ
 سلیم خان یابدی محطای فلک بو جای دیوانی

۱۳۰۷

صول طرفده

شہنشاہ جهان محمود خان معدلت پیرا
 معلی جای دیوانی مجدد ایلدی احیا
 مشک روزنی زنجیر عدلک بر عدیلیدر
 بلا تحریک ایدر حق صاحب اول خسروہ ایما
 سلیمخان جنان منزل ایدوب انجیق زمین طرح
 حنین ایشدی عدل و داد ایلہ شاء زمان حالا
 فلکک بو معلی قبه التندن عبارتدر
 عدالت اولسه اولاز سپر کهنہ پارچا
 وکیل سلطنت صدرین و دفتر دار و توقیعی
 اولور دیوان کونی بو اسمانہ انجم زہرا
 سپر شوکتک احکامی سیر ایتکہ کاهی
 طلوع ایلر و رای زر ققندن اول مه‌غرا
 حضور حضرت حقہ قالور زیرا ضروردر
 عدالتکاء خاقانیدہ فیصل بولین دعوی

بونوجایک وراسی قلعہ قاف عدالتدر
 ابائی التہ دوشہ نولہ دنیا وماہیم
 سپہرکینہ جوی مہجہ سیلہ داغدار ابتد
 علم افراز اولنجہ قلعہ نو آفتاب اسا
 عیان ابتد او والا قلعہ بی بنیاد ایدوب ضنہ
 نکہیان اولدیفن افاقہ اول خاتان ملک آرا
 اورتہ ملکہ تأثیر ابتد اول شہدن مہابتکم
 مراد ایتہ کنام شیری ایلر آھوان یغما
 دیلرسہ پیشہ زاری مہد ایدر بریچہ روباغہ
 دیلرسہ شیر نری طفل آھویہ ایدر لالا
 فریدونلر اوشاہہ عرض حاجت ایلون کلون
 پناہ پادشاھان ایلدی درکاهنی مولی
 ایکی زرین طاسہ سلطنت تاجن ویرلردی
 رکابندہ کلوب پیک اولمش اولہ سنجرودارا
 مطبلندہ اگر پرویز اولیدی برآت اوغلانی
 اکارمیدی جہاندہ ادم شہدیزنی حاشا
 نوید فتح ایچون تاتار اولیدی بولہ خاقانہ
 ایدرمیدی ہلاکو عمرینی الفار ایلہ افتا
 اچک دست نیازی دالم اولون داور غازی
 سوزم کرحق ایہ ای ساکنان عالم بالا
 اوخاتان صدقلہ قیلدی جناب احمدہ خدمت
 کتاب اللہک ابتد سیفلہ احکامنی اھا
 ینہ چیقمد مدددن قالدی بوجایک برآز وصنی
 الشمس مدح خاقانہ زبان خامہ املا
 صد بریانہ طورسون شوق وشادیدن کیدر عظم
 اوشاہی یاد ایدرکن مالک اولم کندمہ قطعا
 بولیم باری برمصراع رعنا جای زیبایہ
 قصورم اولہ دہ عفو ایلر اولشاه کرمفرما
 کورن سردادہ انصاف اولور عزت بوناربخہ
 مجدد ایلدی دیوان یرین محمود خان والا

صدر اعظمك دوات اوطه سی ووزرانك اقامت و تنفس اوطه لری
وقهوه اوجانی و سائر کبی مشتملات دیوان هایونك اطرافده در کرک
بو اوطه لرده و کرک آتی الذکر ایچ خزینه ده باب عالی کتبخانه نه نقل اولتان
و مجموعه نك برنجی جزونده تفصیلاً حکایه قلنان اوراق و وثائق رسمیه
عتیقه محفوظ ، تعمیر صحیح ایله محبوس ایدی .

ایچ خزینه سکر قبه نك التیدر پاره وضعه مخصوص کوبلر حالا
طوریور بوقه لرك اوستده سکر قدر انجیر اغاجی بویومش و میوه سی
یك اولکی نه تعمیر اتاننده رفقایه میسر اولمشدر تشکرایده لم که اولکی
نه بوقه لرك کافه نك قورشونلری تعمیر ایدیلرک ایتنك اوکی النمشدر .
انجیر اغاجلرندن برینك ایجه کوکلی قبه کمرلرندن برینك صیواسنده
قلم کاری ایشلمه طرزنده و یک لطیف صورتده نظره چاریمقده در .
اشبو خزینه ایله باب العاده اراسنده عادی و اخشاب بر مسجد
صکره دن یاپلشدر .

اشبو ایکنجی مقاله کتابه صورتلرینك درجندن طولایی اوزادینی
جهتله بوراده کسکه و مابعدینی جزء آتی به تعلیقه مجبور اولدق . اون
ایکنجی قرن هجریده دیوان تشریفاتنه دائر بر لاحتیه ایله جزء سابقده
وعدایتدیکنز خریطه بی اشبو مقاله یه علاوه ایلورز .

لاحقه

اون ایکنجی عصر هجریده دیوان تشریفات

دیوان هایون سرای جدید عامرده واقع قبه آلتی دینلان موقع
مخصوصده بالذات صدر اعظمك و غیبوتی حائده صدارت قائممقامنك
تحت ریاستده انقاد ایدر وظائف مهمه نندن بریده رؤیت مصالح
عباددر . قبودان دریا وروم ایلی وانا طولی قاضی سکرلری و ناشنجی یعنی

توقیعی ویکہچری اغاسی ودفتردارلر [۱] ورئیس الکتاب واستانبول قاضیسی اعضاسندن اولدقلری کبی اعظمیسی یدیہ قدر بالغ وقبہ نشین عنواتی حائز اولان وزرا دخی بودیوانک اعضاسندندر . مناصب عالیہ دن معدود بولنان چاوش باشی دیوان هایون چاوشلریلہ برابر اجرا مأموری اولق اوزرہ حاضر ودیوانک ختامہ قدر قائماً امرہ منتظر بولنور . خدمت باب عالی دن معدود بولنان بیوک وکوچک تذکرہ جیلر [۲] سائر بعض کتاب ایلہ دیوان هایونک وظیفہ کتابتی ایفا ایدرلر . دیوان محکمک وسط فوقانیسندہ ققسی بر موقع هایون واردر کہ ذات پادشاهی دعاوی واقعیہ ومرافعات ومحاکات جاریہ بی بالذات استماع بیورلر . دول اجنبیہ سفرائک رسماً حضور پادشاهی بہ مثولی ایچون ترتیب اولنسان غلبہ دیوانی ، مخضصات عکریہ نک توزیی معائنہ اولان موجب اخراجی وسردار اکرم عنوانیلہ علم شریفی حاملہ صدر اعظمک اردوی هایونلہ در سعادت دن خروج وعودتی ویراملردہ معایدہ هایون رسمی وتبدل سلطنت وقوعندہ امر بیعتک اجراسی ایچون ارکان دولت بومحلہ اجتماع ایدرلر . بونلرک ہربری یکدیگردن فرقی مراسمہ تابعدر .

صدر اعظم باشنہ قلاوی تعبیر اولنسان وسرای هایون خزینہ دار باشیندن ماعداسنک اکتاسی مطلقارتبہ وزارتی احرازہ متوقف بولنان تللی سربوش مخصوص وصالی دیوانندہ بیاض اوست وپازار دیوانندہ قیرمزی اوست وسراسرہ قابلی سمورکورک کیر وآغیر دیوان رختلی مزین آتہ بیزر . قبودان پاشا ایلہ سائر وزرائک کورککری یشیل وفستیقی اطلہہ قابلیدر . صدرین ایلہ استانبول قاضیسی باشلرینہ عرف تعبیر اولنسان علمایہ مخصوص سربوش وارکان کورک وموسمہ کورہ صوف

[۱] باش دفتردار تعبیردیگر ایلہ شق اول دفترداری واناطولی وروم ایلی دفتردارلری مقامندہ اولان شق ثانی وشق ثالث دفتردارلری .
[۲] بیوک وکوچک تذکرہ جیلر تعبیر آخر ایلہ تذکرہ اول وتذکرہ ثانی افتدیلر اعلاماتک اجرا مأموری اولان چاوشباشینک معاونلری دیمکدر .

فراجه کیرلر وصیاقلی تعمیر اولنور طساقله مزین آتله بیزلر. ارکان سائر مراتب ودرجانه کوره باشلینه سلیمی، مجوزه، خراسانی تعمیر اولنور سرپوشلرله موسسه کوره ارکان کورک یاخود صوف فراجه کیرلر، و دیوان رختلی وعبایلی آتله را کب اولورلر. عبا یی اورمق مناصب سه رجانه مخصوصدر [۱]. چاوش باشی سلیمی وارکان کورک یاخود صوف فراجه کیر، دیوان چاوشلرله صدر اعظمک اغاری عموماً مجوزه و فراجه کورک یاخود صوف فراجه اکتسایدلر. یکچیری وسپاه و سلحدار و طوچی وجهی و قالیونچی کبی صنف عسکریه ضابطان و افرادینک البسه و قیافت رسمیلری اوجاقلرینه مخصوص طرز و شکلدهدر.

دیوان کونی ارباب مناصب صباح نمازی ادادن صوکره ابتدا یکچیری نفراتی باب هایونه ارقه ووروب میدانه قارشو قات دیزیلورلر، اوکترینه برصیره یازمچیلری دیزیلور. یکچیری اغاسی سبیلک یعنی سلطان احمد چشمه سنک الت طرفنده و آندن صکره روز نامچه جی و باش محاسبه جی و دیوان هایونه مأمور سائر خواجکان و آیاصوفیه نک مصلای قیوسی صره سنده جبه جی چور باجیلری و عمارت یخچرلری حذاسنه قدر قیوچی باشی آغار و آنلرک آرقه لرنده و اوست طرفلرنده یکچیری اوجاغی رجالی و آنلرک آرقه سنده دفتر دار و رئیس الکتاب و شق ثانی و ثالث دفتر دارلری ایله نشانچی و دفتر امینی افندیلر و دائرة مالیه نک اجرا مأموری مضاسنه اولان باش باقی قوی آغا و آیاصوفیه خنکار محفل قیوسی کوشه سنده سپاه و سلحدار چاوشلری و عمارت قیوسی حذاسنه سپاه و سلحدار آغارلی و کتخداری و چاوشلری و باب هایون کوشه سنده قاضی عسکرلر اخذ موقع ایدرلر. جمله دن صکره وزرا کلورلر، هر کلان وزیرک سلامنده یکچیری اغاسی آتی بر مقدار ایلر و سوروب کمال

[۱] مناصب سه رجالی دفتر دار، رئیس الکتاب، توقی، دفتر امینی، شق ثانی و ثالث دفتر دارلریدر.

اکرام ایله سلام الدقندن صکرہ کیرو دونوب مقاننده طوریر۔ جملہ تمام اولدقده اوجاق دعاچیسی یکیچری آغاسنک طوردینی محک اوکنده کوچک طاشک اوزرینه چیقوب دعا ایدر۔ ختامنده باب هایون آچیلور۔ ابتدا یکیچری نقراتی ویاژیحیری وپیاده صولاقلر وجهی قوللقیحیری وجهی کتخداری وجهی باشی بعده یکیچری اوجاق آغاری بعده سپاه و سلحدار چاوشلری و آغاری بعده قوجی باشیلر بعده خواجکان دیوان بعده جبهی چورباچیلری بعده دفتر امینی و نشانچی و رئیس۔ الکتاب و دفتردار بعده جبهی نقراتی بعده آراجهی نقراتی بعده یکیچری آغاسی بعده صدرین ووزرا صبره سیله ایچرو کبرلر۔ دفتردار ایله رئیس الکتاب ایکسی برلکده اولدینی حالده حین دخولده باب۔ السعاده بی سلاملارلر۔ بونلر قبه هایونه کیرمیوب رئیس الکتاب و نشانچی افندیلرله وزرای سلاملارلر۔ صدرین دخی ایکسی برابر کلوب افدینک تحتهنک قارشوسنده شقین دفتردارلری رئیس الکتاب تحتهسی اوکنده اسکملرله قعود ایدوب وزرا قبه هایونه کیردکدن صکره جملہسی داخل اولهرق موقعلرینه او طوروب صدراعظمک ورودینه انتظار ایدرلر۔ اکر یاز ایامی ایسه سقا باشی حلواخانه دن بوزلی ممک شربتار قیش ایسه ممک معجونلر کتوروب ابتدا وزرایه بعده یوللو یولنجه سائرلرینه صونر۔

صدراعظم حضرتلری باب عالیده البه دیوانیه سی لابس اولدینی حالده حرکت ایدرک کتخدای صدر عالی قولتوغنه کپروب ینک طاشنده آتہ سوار اولدقده دیوان چاوشلری آلقش ایدرلر۔ ابتدا دلی وکوکلی ماشیا وورالرنده آغاری کسوه مخصوصه لرله راکبا بعده قلاغوز چاوش مجوزه و بر مقتضای موسم ارکان کورک ویاخود صوف فراجه ایله بندہ چاوشان دیوان مجوزه وجوقه فراجه لرله بعده دعاچی چاوش و آلائی باش چاوشی بعده چاوشلر کاتبی و امینی مجوزه و بر مقتضای موسم ارکان یاخود صوف فراجه لرله بعده قوجیلر کتخداسی و سلام آغاسی کذلک

بعده شاطران بعده صدراعظم حضرتلری اوکنده شاطر باشی وسراج
 باشی البسۀ دیوانه لریله ورکابنده محضر اغا بالقجین وارکان سمور
 کورک یاخود چوقه فراجہ ایله صاعده وبستانجیلر اوطه باشیسی کلاه و آل
 چوقه دولامه وسراسر قوشاق ایله صولده؛ انلرک ارقه سنده محضر اغا نقراتی
 کجه لریله و آنلرک وراشده میراخور آغا مجوزه وارکان یاخود صوف فراجہ
 ایله دیوان بساطلی اسب سواراً معیتده کتخدای صدر عالی یشیل اطلاس
 اوست و سلیسی و دیوان بساطلی اسب ایله بعده صدر اعظم آغالری مجوزه
 وارکان کورک یاخود صوف و فراجہ لرله بعده یدک آتلی یوریر. بو ترتیب
 ایله باب هایوندن دخول و خاص فرون اوکی کچلدکده کتخدای صدر عالی
 قالدیرمدن صایوب بر مقدار سرعت ایدر، بعده آتدن اینوب رسم سلامی
 بعدالاجرا صدر اعظمک اوکی صره اورته قیونک دخول اعتباریله صول
 طرفنده کی بینک طاشنه قدر کیدوب صدر اعظمک نزولنده قولتوغنه کبرر
 واورته قیونک ایچ قیوسی اشیکنه قدر کیدر اورادن عودتله کلدیکی آتہ
 بینوب معیت صدر اعظیده کیدنلردن دیوان هایونده ایشی اولیانلری
 بالاستحصاب باب عالی به عودت ایدر. چاوش باشی ایله قیوجیلر کتخداسی
 اللرنده سیم عصالریله اورته قیونک داخلنده صدر اعظمی استقبال ایدرک
 وعصالرینی یرم اورده رق قبه هایونه تقریده سقاباشینک بیور صداسیله
 اخباری اوزرینه قبه هایونده موجود اولانلر موقع استقباله شتاب ایدرک
 صدر اعظم وزرانک اوکندن کچوب ابتدا باب العاده به سلام ویرر بعده
 دونوب خواجکانه ووزرایه بعده صدرینه ودفتردارلره سلام ویررک
 دیوانخانه به کیرر. عقبنده استقباله چیقش اولان وزرا و صدرین ودفتردارلر
 کیررلر. اوصرده طشره خزینہ دار باشیسی خزینہ قیونک موم مهرخی
 صدر اعظمه عرض ایتدکدن صکره صاعده وزرا و نشانجی به وصولده
 صدرین افدیلر ودفتردارلره صباحکنز خیراوله معامله سیله توجیه نکاه
 ایلدکلرنده جمله ارکان یرلرنده اوطوریرلر. جلسۀ خفیفه دن صکره تکرار

عین و یساره صاحبکز خیر اوله دیو عطف نکهات اولندقدمه جمله
 ارکان بروجه اکرام حرکت و قیام ایدوب اوطوریرلر. بعده دیوانخانه
 خارجنده سوره فتح قرائته صدر اعظم طرفندن اولنان اشارت اوزرینه
 ابتدار اولنور. اوئاناده چادر مهتر باشی برطاس یکیکچری چورباسیله
 فدوله سنی صدر اعظمه و وزیرایه و صدرینه و دفترداره ارائه ایدر، برر مقدار
 تناول اولنور. صدر اعظم بعضاً فدوله بی حضورنده طار تدریر. حسن حال
 عسکره اشارت ایچون قدیم قانون وجهله محضر اغا برطابق عقیده شکری
 کتوروب صدر اعظم وسائر وزرای عظام و صدرین و دفتردارلر و توقیعی به
 صونر، هرکس برر مقدار الوب تناول ایدر. فتح شریف قرائتی تمام
 اولدقدمه قبوجیلر کتخداسی غلبه دیوانی ایسه قول کتخداسی طرفنه، دکل
 ایسه یکیکچری به توجه ایدوب سلام ویرر. در حال یکیکچری گروهله
 سکر دوب چوربا قارلر. بعده رئیس افندی آداب ایله دیوانخانه به
 کیروب آهسته آهسته دفتردارلر طرفندن کلوب صدر اعظمک
 اتکنی اوپوب صول جانبنه تلخیص کیه سنی قوروینه اتک اوپوب کیدر.
 بعده دواتر افندی صدر اعظمک اوکنه دوات مقرمه سنی و یانلرینه
 دوات و اهتدا ایدنلرله فقرايه ویرملک ایچون برقاش کیه ایچنده چیل
 آقچه قور. اوچینه چاوش باشی و قبوجیلر کتخداسی و تذکره جیلر سلام
 چاوشی وسائر چاوشلر ارباب مصالح اوکنه دوشوب طوغری صدر
 اعظمک اوکنه کلوب ایکی صره دیزیلورلر، محضراغا و بوستانجیلر اوپله
 باشی و کتخدایری و صوباشی و عس باشی حاضر و فرمانه منتظر
 اولورلر. صدر اعظم استماع دعاوی به شروع ایدوب ایکی طرفدن نوبته
 عرضحاللر اوقنور، مقتضای شرع و قانون اوزره مصالح عبادی رؤیت
 و فصل خصومت و قطع نزاع ایدر؛ لازم کلورسه احکام حدود و تعزیر
 و سیاستی اجرا ایتدیرر و توجیهاتی دخی محلیله بیوریر. صدرر و م کندویه
 حواله اولنان دعوائی دیکلر. مصلحتلی تمام اولدقدمه چاوشباشی عصائی

قاقوب اول اشارتله چاوشلر و سائر خدام جله دیوانخانه دن طشره چیقارلر.
 تخصیصات عسکریه معنانه اولان مواجب یعنی علوفه نك قسطنین یاخود
 قسط و احد صورتیله اعطاسی بوگونه تصادف ایدرایسه مشین کیسه لر درونه
 موضوع علوفه هراون کیسه سی بریفین اولق اوزره وزنه دارلر بدیلله
 صدر اعظمك حضورندن قبه هایون قپوسنه طوغری دوشمه مکه باشلادینی
 صره ده رئیس الکتاب علوفه استیدانی تلخیصی دستاله باغلابوب قپوجیلر
 کتخدانه تسلیم و او واسطه ایله رفع پایه سریر اعلا قلنور. رخصتی حاوی
 اولان خط هایون ایله قپوجیلر کتخداسی باب السعاده دن چیققدقه چاوش
 باشی استقبال و اوکده یوزویه رك قبه هایونه تقریرلنده صدر اعظم یرندن
 قیام و حرکتله قبه قپوسنه ایکی اوج خطوه قاله محلدن استقبال و خط هایونی
 تعظیمله اخذ و تقیل ایدوب یرینه او طور مزدن اول رئیس الکتاب تقرب
 ایدرك صدر اعظم خط هایونك مهرینی فک ایله ظرفی دستمال ایله برابر
 رئیس اعطا و خط هایونی فتح و قرائتله مقامنه قعودینی متعاقب محضر اغایه
 واقع اولان اشارتلی اوزرینه او جاقلو کلورلر. یکیکچری کاتبی ایله قول
 کتخداسی قبه هایونه کیروب رسم دامنبوسی بعدالایفا کیرو چکیلرک مواجهه
 صدر اعظمیده قائماً طور یرلر. او صره ده روزنامه جه اول افندی بدنده توزیع
 دفتری اولدینی حالده قپونك دینه کلوب دفتری قرائت ایدر. یکیکچری
 علوفه سی هیئت مخصوصه لرله مرتب افراد طرفندن قالدیریلور. تمام
 اولدینی کی یکیکچری کاتبی ایله قول کتخداسی دامنبوس ایدوب چیقارلر،
 بعده سائر او جاقلر کاتب و کتخداری دخی علی مراتبهم بومنوال اوزره
 کلرک علوفه لرینی الورلر؛ تمامنده چاوش باشی ایله قپوجیلر کتخداسی اوکده
 اولدینی حالده طعام کلور؛ مطبخ عامره خدامیله بررر سلامیوب سینیلر
 قورولنجیه قدر طور یرلر. بعده طعام اتمک اوزره یرلرینه کیدرلر. بری
 صدر اعظمك، بری وزرا و دیگر کی قاضیعکرلر اوکنده اولق اوزره اوج
 سفره قوریلور. صدر اعظمه وزرانك سینیلرینی جاشکیراغالر قاضیعکرلر

سینینی کندی محضر باشیلی قورار. قبل الطعام سقا باشی صدر اعظم
 وسائر وزرایه و نشانچی به وسقالر کتخداسی قاضی عسکرلره مقرر و لکن
 و ابریق و یررلر. رئیس و نشانچی و باش دفتر دار اسکملرلر اوزرنده صدر
 اعظم ایله برابر طعام ایدرلر و زراده مزاحمه اولورسه وزیر ثانی دخی
 صدر اعظم سفره سنه کلور. شق ثانی و ثالث دفتر دارلری وزرا ایله طعام
 تناول ایدر. طعام تمام اولنجه یه یه قدر مهتر باشی، امکچی باشی؛ مطبخ عامره
 امینی و کیلخرج صدر اعظمک قارشوسنده طور یرلر و بعد الطعام سلاملا یوب
 کیدرلر. سقالر دخی خلار و مقرر و لکن ابریق خدمتی کور یرلر. بعد الطعام
 تشریفاتی افندی کلاب و مطبخ امینی بخور و یرد کدن صکره یکچیری
 آغاسی اولدینی محله خلعت کیه رک رأاً طوغری دن طوغری به
 عرضه کیرر، بعد العرض چیقوب قیوجی باشیلرله توقف ایدر. بعده
 چاوشباشی قیوجیلر کتخداسی عصارینی یره ضرب ایدرک قبه هایون
 قیوسی اوکنه کلوب کوندردکلری کبی صدرین حرکت ایدرک قبه
 هایون قیوسنه وارد قیلرنده سلاملق ایچون برو دوزکن صدر اعظم
 وسائر حرکت قائماً سلاملا یوب عرضه کیدرلر. صدرین عرض اوطه سندن
 کیردکلرنده ایکیمی بردن ذات شاهانه یی سلاملا یوب صدر روم جانب
 یمندن وانی متعاقب صدر آناطولی دخی جانب یساردن دامن هایونی
 تلیم ابتد کدن صکره قائماً طور دقلری حالدله ابتدا صدر روم روم ایلی
 قضائی مناصبی توجیهاتی و بعده آناطولی قاضی عسکری دخی آناطولی
 قاضیلری توجیهاتی تلخیصلری قرائت و سؤال عالی به انتظاراً جزئی
 توقفدن صکره تکرار دامنوس هایوندن صکره عودت و عرض اوطه سنک
 قیوسنه کلدکلرنده ینه ذات شاهانه یی سلاملا یوب چیقارلر و باب السعاده
 خارجنده عرضه کیرمک اوزره کلان صدر اعظمی سلاملا یوب کیدرلر.
 صدر اعظم باب السعاده دن کیردکده ایچ خزینه دار باشی سراسره قابلو
 سوره علفه خلعتی الباس ایدر، صدر اعظم اوکنه اولدینی حالدله وزرا

ودفترداران وسائر عرضه گیره جکله داخل اولورلر . صدر اعظم ووزرا
 ودفترداردن ماعداعرضه گیرملری اقتضا ایمانلر عرض اوطه سی قیونک
 ایچ طرفده زمین بوس ایدوب عودت ایدر وهرکس یرلی یرینه کیدر .
 دفتردار افندی حضور هایونده علوفه تلخیصی اوقویوب چیقنجه به قدر
 وزرا توقف ایدرلر ، دفتردار چیقدقدن صکره وزراده چیقار ؛ باب السعاده
 یکیکیری اغاسک اوست طرفده توقف ایدرلر . او ائشاده چاوشباشی
 وقوجیلر کتخداسی باب السعاده قارشوسنده صدر اعظمک خروجنه
 انتظار ایدرلر ، صدر اعظم عرضدن چیقدقدنه قیونک صاغ وصول طرفلرنده
 وقارشوسنده طورانلره ووزرایه ویکیکیری آغاسنه میر علمه وقوجی
 باشلره سلام ویردکن صکره وزرا بربری تعقیب ایدرک قبه هایونه
 کیدوب صدر اعظم یرلرنده قائماً طورملریله ابتدا وزرا بعده دفتردار
 ورئیس الکتاب وسائر خواجکان بعده میرعلم وقوجی باشی آغالر و سپاه
 وسلحدار وبلوکات اربعه آغالری اوجاقلولریله بعده چاوشباشی و اوج نفر
 اوجاغی رجالی بدمم کتخدای بوایین برقاچ نفر اوجاغی رجالیله بعده
 تشریفاتی علوفه خلعتی تبریکی ایچون دامنبوس ایدوب کیدرلر . تشریفاتی
 خلعتی صدر اعظمک صرندن الوب مهترباشینه تسلیم ایدر . چاوشباشی
 ایله قوجیلر کتخداسی طوردینی یرده . قرار ایدوب چاوشباشی کلوب
 صدر اعظمدن مهر شریفی الور وروز نامه کیسه سی ومالیه دفتر خانه سی
 وخزینہ یی اول مهرله مهرلیوب درحال ینه صدر اعظمه تسلیم ایدر ،
 مهر شریفک اخذ وتسلیمنده جمله ارکان قیام ایدرلر . بعده وزرا وانشاجی
 صاغ جانبده ودفتردارلر صول جانبده یرلرندن اینوب ایکی کچلی سلامه
 طور یرلر ، صدر اعظم البسه دیوانیه سیله ابتدا وزرا وانشاجی به بعده دفتردارلره
 سلام ووروب دیوانخانه دن طشره چیقار وزرا دخی بربری اردنجه سلاملاوب
 چیقارلر ؛ صدر اعظم باب السعاده یی سلاملا دینی صرهمده وزرا ایلر وکچوب
 باب هایون خارچنده آتلیرنه بیئرلر . هر وزیر سلام محملری نرهمده ایسه

آندہ توقف ایدر، صدر اعظم کلوب بونلرہ سلام و یروب سلام
 چاوشی سلام الور و زرا بر لرندن مفارقت ایلدکلرندہ صدر
 اعظمک سلامنہ طور دقلری کبی قدملینک سلامنہ طوریر؛
 سلام چاوشی سلامنی الور؛ بوصورتلہ ہرکس خانہ لرینہ کیدر۔ وکیل
 دولتک فرمانیلہ برکیمہ تعزیر اولنق و یا حد اورلق لازم کلمہ دیواندہ
 درکام عالی قبوجیلری دوکر، اما غیری پردہ محضراغا یولداشلری دوکر۔
 سپاہ ویکیکچری وجہجی وطوبجی تعزیر اولنق وحد اورلق لازم
 کلدکدہ البتہ کندو اوطلرندہ ضابطلری دوکر، قتل ویاستلری دمہ
 ضابطلری مباشرتہ اجرا اولنور۔ بودرت طائفہ دن ماعدا عسکری واهل
 جہات وسائر اصحاب برواندن برینہ تعزیر و یا حد اقتضا ایندکدہ مادامکہ
 سادات کرامدن اولیہ صاحب دولت مجرد دیلرہ کندو دیوانخانہ سندہ
 محضر یولداشلرینہ دوکدیرر، دیلرہ ضابطلرینہ کوندروب انلرہ
 دوکدیرتدیرر۔ قول دولاشورکن اہل برواندن بری بازاردہ برجرملہ
 طوتلہ البتہ کندو سراینہ کوندروب آندہ تعزیر ایدر، بقال واعمکجی
 وسائرہ کبی چارشودہ یاتیروب دوکمز۔ (انتہی)

دیوان ہایونک شکلی ووظائفی وایام انتقادیہ سی مرور زمان ایلہ
 تحوالہ اوغرامش ایسدہ اصول تشریفاتییہ سی دکشمک شویلہ طورسون
 رفتہ رفتہ دغدغہ سی آرتہرق بی معنی فقط غایتلہ معنا مراسم ومعاملات
 ایلہ کولنج برحالہ کلشدر۔ چونکہ اوائلدہ ہرکون قوشلق وقتی بالذات
 پادشاہ حضر تلرینک ریاستی تحتدہ انعقاد ایلر ورؤیت دتاوی ایکنجی
 مرتبہ دہ اولوب اول باول مصالح مہمہ دولتک مذاکرہ سیلہ اشتغال اولنور
 ومناسب توجیہاتی دخی اورادہ اجرا قلنور ایدی۔ بالایہ درج اولنان
 لاحقہ اون ایکنجی قرن ہیریدہ مرعی اولان اصولی معرف اولوب عبدام
 نائی افندینک (عصر عثمان خان ثالثہ صدر اعظم اولشدر) تشریفات
 رسالہ سندن ودائرہ تشریفات ہایونک دفاتر رسمیندن خلاصہ ایدلشدر۔

عبدالرحمن شرف